

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ФАКТОРИ РОЗВИТКУ ПОТЕНЦІАЛУ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

А. В. БИТИЙ

(Хмельницький національний університет)

Анотація. *Мета статті* полягає в дослідженні сучасних тенденцій формування основних фінансово-економічних показників машинобудівної галузі, потенціалу промислових підприємств, виявленні проблем і перспектив розвитку машинобудування в Україні. **Методика дослідження.** *Вирішення поставлених у статті завдань* здійснено за допомогою загальнонаукових і спеціальних методів дослідження: аналізу та синтезу, систематизації та узагальнення, діалектичного підходу. **Результати.** *Розглянуто основні фінансові показники діяльності машинобудівних підприємств, а саме: фінансовий результат до оподаткування; частку прибуткових підприємств і підприємств, що зазнали збитку за аналізований період; рентабельність операційної діяльності. Визначено, яке місце займає машинобудування у промисловості країни загалом. Узагальнено результати аналізу обсягу та структури виробництва й реалізації продукції даної галузі. Визначено кількість інноваційно активних підприємств. У результаті дослідження узагальнено основні тенденції розвитку машинобудування в Україні, виявлено проблеми та загрози, з якими вони стикаються, окреслено подальші напрями розвитку. Практична значущість результатів дослідження.* Установлено, що перспектива подальших досліджень у цьому напрямі повинна спрямовуватись на пошук ефективних методів управління машинобудівними підприємствами з метою закріплення позицій, формування їх потенціалу та підвищення конкурентоспроможності даної галузі.

Ключові слова: *машинобудування, обсяг продукції, індекс промисловості, ефективність, рентабельність, потенціал підприємства.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та зв'язок із найважливішими науковими чи практичними завданнями. Машинобудування є комплексною галуззю, яка певною мірою синтезує здобутки й досягнення практично всіх інших галузей народного господарства та є основою промисловості загалом. Машинобудування відіграє вирішальну роль у реалізації досягнень науково-технічного прогресу в усіх сферах господарства. Однак нині поточний стан галузі є неоднозначним, спостерігається спад виробництва, мають місце проблеми щодо забезпечення розвитку її потенціалу.

Крім того, машинобудування як основа реального сектора економіки сьогодні визначає місце країни у світовому співтоваристві, є індикатором соціально-економічного добробуту та формує конкурентоздатність національної економіки, що особливо актуально в контексті задоволення євроінтеграційних прагнень держави. Саме тому, актуальності набуває постійний моніторинг фі-

нансово-економічної діяльності машинобудівних підприємств – її динаміки, особливостей господарювання, виявлення існуючих проблем, перешкод і перспектив розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методика дослідження динаміки фінансово-економічного стану та обґрунтування перспектив розвитку машинобудівної галузі надалі залишаються дискусійними питаннями серед сучасних науковців. В Україні фінансово-економічний стан і тенденції розвитку машинобудівних підприємств, їх потенціал досліджували такі науковці: Т. Василюшин [2], О. Гончар [1], В. Ємельянов, В. Панченко, Р. Побережний, Н. Тарасова, Л. Клименко, В. Стадник, А. Череп [5] та ін. Однак, незважаючи на значний науковий доробок, це питання потребує більш детального дослідження та висвітлення невирішених досі проблем, зокрема, проблем і перспектив розвитку галузі на основі аналізу фінансово-економічної дія-

льності промислових і машинобудівних підприємств України.

Формування цілей статті (постановка завдання). Мета даної публікації полягає в дослідженні сучасних тенденцій формування основних фінансово-економічних показників машинобудівної галузі, потенціалу промислових підприємств, виявленні проблем і перспектив розвитку машинобудування в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Складні умови, у яких опинився машинобудівний комплекс України, перш за все, стали наслідками поєднання світової фінансової кризи та внутрішніх проблем у зв'язку з воєнними діями на сході країни. Машинобудування України, на відміну від інших держав світу, базується на технологіях, що залишилися з часів Радянського Союзу, що знижує його конкурентоспроможність на світовому ринку. У цій галузі у широкомасштабно продовжують використовувати

характерні для радянської економіки витратні технології, що призведе до зростання ресурсомісткості її продукції та перешкоджає скороченню витрат та випуску інноваційної продукції в інших галузях економіки [1–2].

Машинобудування, як і вся українська економіка, потребує поєднання управлінського досвіду минулого з найновітнішими надбаннями у сфері менеджменту та науково-дослідних досягнень [1, с. 24].

Для того, щоб визначити можливі шляхи покращення ситуації, у першу чергу, важливо проаналізувати фінансово-економічну діяльність стану підприємств машинобудування.

Щодо машинобудування, то ця галузь займає лише п'яте місце у складі промисловості України за обсягом реалізованої промислової продукції (10,2 % від загального обсягу), поступаючи постачанню електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (24,5 %), харчовій промисловості (18,3 %), металургійній промисловості (16 %) і добувній промисловості (10,4 %) (табл. 1).

Таблиця 1

Обсяги реалізованої промислової продукції України за основними галузями промисловості

Промисловість	2013 рік	
	обсяг, млн грн	структура, % до підсумку
Промисловість	1 354 130,1	100
Машинобудування	117 301,9	8,7
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	154 615,9	11,4
Металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів	208 225,4	15,4
Виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів	261 783,7	19,3
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	342 352,8	25,3
Інші галузі	269 471,9	19,9

Машинобудування є багатогалузевим комплексом, який складається з:

– виробництва машин та устаткування – механічне устаткування, машини й устаткування загального призначення, для сільського та лісового господарства, верстати, інші машини й устаткування спеціального призначення, побутові прилади;

– електричного, електронного й оптичного устаткування – офісне устаткування та ЕОМ, електричні машини та устаткування, апарату-

ра для радіо, телебачення та зв'язку, медична техніка, вимірювальні засоби, оптична техніка й устаткування тощо;

– транспортного устаткування – автомобілі, причепи, мотоцикли, інші транспортні засоби, залізничний рухомий склад, літаючі апарати, будівництва та ремонт суден тощо [5, с. 85].

Аналізуючи машинобудівну промисловість на основі статистичних даних за 2009–2013 рр. за даними Державної служби статистики України [3, 4, 6], розглянемо основні фінансові

показники діяльності промислових і машинобудівних підприємств.

Метою діяльності підприємств є задоволення попиту споживачів та отримання максимального прибутку від своєї діяльності. Для визначення результатів роботи машинобудівних підприємств сформовано дані про отримані прибутки до оподаткування й чистий прибуток із визначенням частки прибуткових підприємств до загальної кількості промислових підприємств.

За даними табл. 2 можна зробити висновок, що найвідчутнішим фактором впливу на фінансові результати промислових підприємств останніх років була фінансова криза. Так, у

2009 р. збитки цих підприємств досягли 4 760,7 млн грн, а кількість прибуткових підприємств зменшилась до 40,3 %. Такі результати позначились і на показниках чистого збитку –14 192,5 млн. Однак, починаючи із 2010 р., вдалось покращити фінансові результати й отримувати чистий прибуток (11 889,6 млн грн – у 2010 р., 32 229,9 млн грн – у 2011 р. та 2 592,4 млн грн у 2012 р.), збільшивши частку прибуткових підприємств із 57,5 % до 60,7 %. У 2013 р. показники значно погіршились, і у кінцевому підсумку чистий збиток підприємств промисловості досяг 4 535,2 млн грн.

Головною причиною стали негаразди в соціально-економічній та політичній сферах.

Таблиця 2

**Показники отриманих фінансових результатів
машинобудівних підприємств України у 2008–2013 рр.**

Рік	Промисловість	Машино- будування	Виробництво машин та устаткування	Виробництво електричного устаткування	Виробництво транспортних засобів та устаткування	Промисловість	Машино- будування	Виробництво машин та устаткування	Виробництво електричного устаткування	Виробництво транспортних засобів та устаткування
млн грн						у % до загальної кількості підприємств				
2008	20 243,2	704,6	918,8	224,5	-438,7	61,1	63,4	62,9	66,1	59,1
2009	-4 760,7	1 974,8	1 403,7	2 003,0	-1 431,9	40,3	39,3	58,5	63,9	56,9
2010	31 579,6	7 172,8	1 823,8	1 137,7	4 211,3	58,7	60,2	60,1	63,6	53,7
2011	58 892,4	15 081,2	2 621,9	2 182,0	10 277,3	62,6	67,6	66,2	68,6	66,3
2012	21 353,4	13 322,8	2 132,4	2 079,8	9 110,6	62,4	67,0	65,7	70,4	62,4
2013	13 204,5	5 827,8	1 446,6	1 345,6	3 035,6	63,2	65,1	64,4	65,7	63,3
млн грн						у % до загальної кількості підприємств				
2008	5 542,5	-1 089,5	102,6	-190,8	-1 001,3	59,6	62,0	61,0	64,20	56,8
2009	-14 192,5	37,3	516,1	1 399,6	-1 878,4	58,5	59,1	56,9	62,50	55,2
2010	11 889,6	4 235,5	778,1	614,2	2 843,2	57,5	60,4	59,9	62,70	52,9
2011	32 229,9	10 777,9	1 813,0	1 394,8	7 570,1	60,8	65,6	64,8	66,90	63,7
2012	25 92,4	9 268,8	1 429,3	2 555,1	6 393,6	60,7	65,2	63,4	69,15	61,5
2013	-4 535,2	3 046,8	822,1	935,4	1 289,3	62,1	64,1	63,5	65,20	62,0

За аналізований період прибутковими залишались підприємства з виробництва машин та устаткування, проте розмір отриманого чистого прибутку коливався під впливом кризових явищ і платоспроможного попиту. Підприємства з виробництва транспортних засобів та устаткування зазнавали збитків упродовж 2008

та 2009 рр. у сумі 1001,3 та 1878,4 млн грн відповідно, однак, у 2013 р. отримали найкращі результати в сумі 1 289,3 млн грн серед підприємств машинобудування.

Рентабельність підприємств є одним із найвагоміших показників оцінювання ефективності функціонування підприємств будь-якої

сфери діяльності. За показниками динаміки рентабельності операційної діяльності підприємств досліджуваної галузі, зображеними на

рис. 1, можна зробити висновок, що тенденція протягом 2009–2012 рр. була позитивною, а потім стрімко погіршилась.

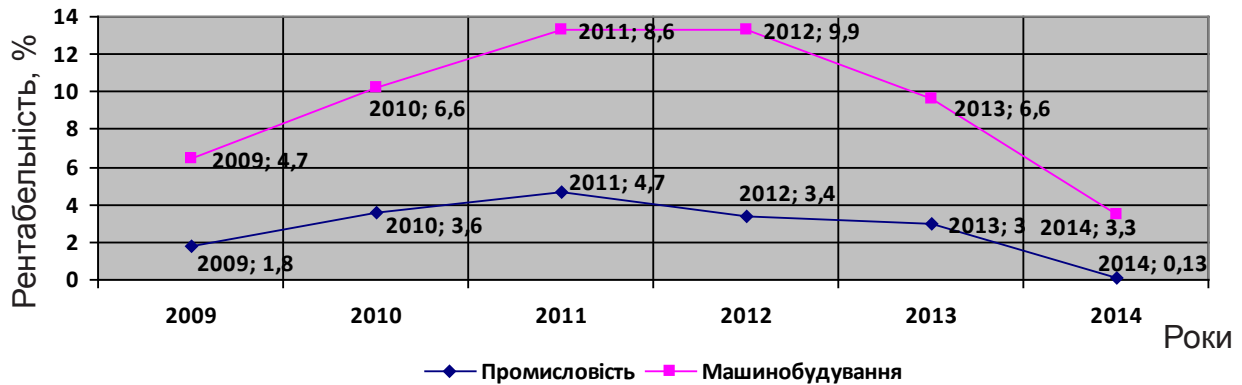

Рис. 1. Динаміка зміни рентабельності машинобудування України за 2009–2014 рр., % [побудовано за даними 3, 4, 6]

Нестабільність фінансово-економічної ситуації погіршилась у зв'язку з воєнними подіями на сході України, де, як свідчить статистика, зосереджена значна частка машинобудівних підприємств.

За результатами проведених досліджень станом за 2010–2014 рр. можна стверджувати, що індекси обсягів промислової продукції для машинобудування мали максимальне значення за періоди: 2010 р. – 136,1%; 2011 р. – 117,2% (рис. 2).

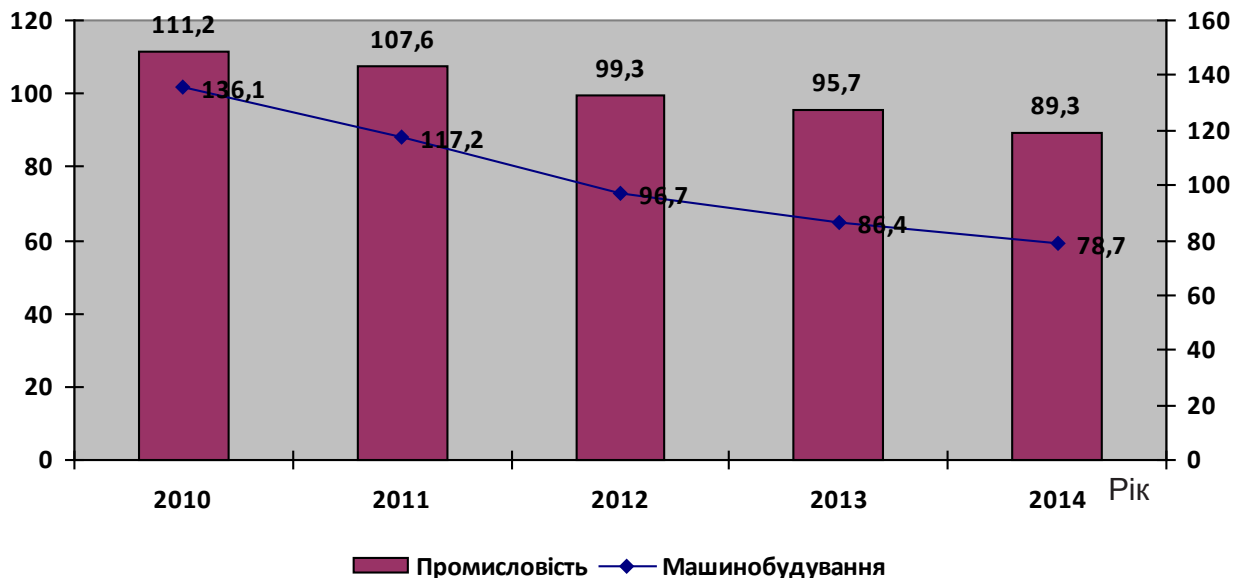

Рис. 2. Індекс промислової продукції України за 2010–2014 рр., % [побудовано за даними 3–4]

Найменше значення показника характерне для 2014 р., де індекс становив лише 78,7 %, що, насамперед, зумовлено, як зазначалося раніше, нестабільною фінансово-економічною

ситуацією у країні.

Однією з найважливіших проблем сучасності залишається реалізація виготовленої продукції підприємств машинобудування (табл. 3).

Таблиця 3

Обсяг реалізованої промислової продукції за видами діяльності

Вид діяльності	2010 р.		2011 р.		2012 р.		2013 р.		2014 р.	
	обсяг реалізованої продукції (млн грн)	% до всієї реалізованої продукції	обсяг реалізованої продукції (млн грн)	% до всієї реалізованої продукції	обсяг реалізованої продукції (млн грн)	% до всієї реалізованої продукції	обсяг реалізованої продукції (млн грн)	% до всієї реалізованої продукції	обсяг реалізованої продукції (млн грн)	% до всієї реалізованої продукції
Машинобудування	99 270,5	9,3	133 469,8	10,0	1 435 33,1	10,2	117 301,9	8,7	83 534,3	7,9
Промисловість	1 065 108,2	100,0	1 329 256,3	100,0	14 000 680,2	100,0	1 354 130,1	100,0	1 066 769,4	100,0

Невідповідність національної продукції вимогам світового ринку є однією з основних причин зниження обсягів реалізації продукції українських машинобудівних підприємств та низької конкурентоспроможності в умовах євроінтеграційних програм розвитку нашої країни [7].

Слід наголосити, що в сучасних реаліях машинобудівні підприємства приділяють велику увагу технічному переозброєнню виробництва й підготовці випуску інноваційної, конкурентоспроможної продукції, оскільки

розвиток науково-технічної діяльності є запорукою ефективної діяльності та покращення фінансово-економічного стану будь-якої галузі, у тому числі й машинобудівної.

Аналіз кількості інноваційно активних машинобудівних підприємств свідчить, що протягом 2009–2013 рр. їх кількість поступово збільшувалася, але внаслідок впливу кризових явищ і відсутності належної інноваційної підтримки з боку держави у 2013 р. ситуація погіршилась, і кількість інноваційно активних підприємств значно зменшилася (рис. 3).

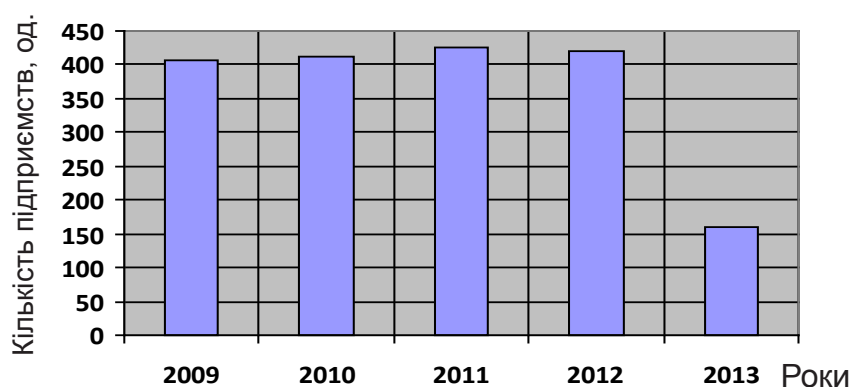

Рис. 3. Інноваційно активні машинобудівні підприємства України [побудовано за даними 6]

«Найважчими» для промисловості загалом і для машинобудування, зокрема, були 2009 р. та 2013–2014 рр. Саме за цей період спостерігається тенденція до зниження практично

всіх показників діяльності, що суттєво відкинуло галузь у розвитку назад. На підставі узагальнення результатів фінансово-економічної діяльності підприємств машинобудівного

комплексу України було виділено основні тенденції, проблеми та перспективи розвитку машинобудування (табл. 4). Отже, машинобудування є ключовою галуззю економіки України, практично «серцевиною» більшості галузей про-

мисловості, тому її розвиток є дуже важливим. Однак, за даними табл. 4, слід зробити висновок, що машинобудівна галузь України перебуває у скрутному становищі через наявність цілої низки проблем, які гальмують її розвиток.

Таблиця 4

Аналіз основних тенденцій та перспектив розвитку машинобудівної галузі України

Тенденції розвитку	2009 р. – посткризовий період – поступове підвищення показників фінансово-економічної діяльності даної галузі; 2010–2012 рр. – тенденції до зростання – підвищення рентабельності, обсягів реалізації, індексу промисловості продукції машинобудування та збільшення кількості інноваційно активних підприємств
Сучасний стан	2013–2014 рр. – кризовий період для розвитку машинобудування – зниження обсягів реалізованої продукції (у 2011 р. становив 10,0 %, а у 2014 р. – 7,9 %), збільшення частки збиткових підприємств до 34,8 %, падіння рівня рентабельності у 2014 р. до 0,2 % (у 2011 р. він становив 8,6 %), зменшення індексу промислової продукції до 71,5 %, зменшення кількості інноваційно активних підприємств (у 2011 р. – 425, тоді як у 2013 р. – 160)
Проблеми розвитку	Нестабільна загальноекономічна та політична ситуація у країні; нестійкий фінансовий стан, висока частка збиткових підприємств, низька рентабельність їх діяльності; незначна частка (7,9 %) машинобудівної продукції у структурі промисловості; основним джерелом фінансування інноваційного розвитку є власні кошти підприємств; невідповідність національної продукції вимогам світового ринку, а саме – низька якість, екологічні характеристики; висока ресурсо-, енерго- та матеріаломісткість продукції машинобудування; низькі темпи розробки, освоєння і випуску нової продукції; низький рівень платоспроможного попиту на внутрішньому ринку; відтік висококваліфікованих кадрів із галузі через трудову міграцію
Перспективи розвитку	Поліпшення структури ресурсного потенціалу машинобудівних підприємств, приведення її у відповідність до вимог часу; підвищення інноваційної активності та інвестиційної привабливості; розширення асортименту продукції машинобудування; необхідність державного стимулювання процесу технічного та технологічного оновлення виробничих фондів; підйом рівня механізації й автоматизації всіх стадій виробничого процесу; реконструкція ряду машинобудівних підприємств і закриття нерентабельних і збиткових підприємств

Висновки із зазначених проблем і перспективи подальших досліджень у поданому напрямку. Машинобудування є важливою галуззю промисловості й результати діяльності її підприємств істотно впливають на економічний розвиток країни. Виявлені проблеми, серед яких: зменшення обсягів виробництва та реалізації продукції; скорочення експортних та збільшення імпорتنих операцій; зростання ступеня зношеності основних засобів і зменшення інвестицій в їх оновлення; зниження інноваційної активності. Усі ці проблеми суттєво позначаються на фінансових результатах підприємств.

Нерівномірність розвитку підприємств машинобудування, їх економічного потенціалу

свідчить про відсутність комплексної програми розвитку цієї та суміжних галузей, а також державної фінансової підтримки. Отже, для покращення ситуації необхідно розширювати кооперацію в науково-виробничій сфері зі світовими лідерами машинобудування, переорієнтовувати вітчизняних виробників на впровадження екологічних європейських стандартів і мобільність виробництва щодо потреб споживачів, залучати міжнародні автомобільні компанії для будівництва потужностей на власній території, а також поживлявати економіку, що забезпечить доступ до дешевих кредитних ресурсів виробникам та збільшить купівельну спроможність споживачів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гончар О. І. Розробка стратегії розвитку потенціалу підприємства за умов глобалізації та євроінтеграції / О. І. Гончар // *Економіст*. – 2015. – № 1 (339). – С. 49–52.
2. Васишин Т. Аналіз сучасного стану машинобудівної промисловості України та визначення основних проблем її розвитку / Т. Васишин // *Галицький економічний вісник*. – 2013. – № 4 (43). – С. 10–20.
3. Індeksi промислової продукції за видами діяльності за січень – грудень 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2014/pr/ipp_vd_m/ipp_vd_m_u/ipp_vdm1214_u.htm. (дата звернення: 18.06.16) – Назва з екрана.
4. Індeksi промислової продукції за видами діяльності 2010–2013 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2012/pr/iopp/iopp_u/iopp_12_u.htm (дата звернення: 18.06.16). – Назва з екрана.
5. Череп А. В. Методичні засади оцінки ефективності діяльності підприємств машинобудування / А. В. Череп, О. Д. Сінекаєва // *Бізнес Інформ*. – 2014. – № 4. – С. 124–129.
6. Обсяг реалізованої промислової продукції (товарів, послуг) за видами економічної діяльності у 2010–2013 роках [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2013/pr/orp_rik/orp_rik_u.htm. (дата звернення: 18.06.16). – Назва з екрана.
7. Gonchar O. Anagement potential of the company with regard flock business life / O. Gonchar // *Науковий вісник Полісся*. – 2016. – № 3 (7). – С. 190–196.
2. Vasylyshyn, T. (2013). Analiz suchasnoho stanu mashynobudivnoyi promyslovosti Ukrainy ta vyznachennya osnovnykh problem yiyi rozvytku [Analysis of the current state of the engineering industry of Ukraine and determine the main problems of its development]. *Halyts'kyi ekonomichnyy visnyk – Galician Economic Journal*, 4(43), 10–20 [in Ukrainian].
3. Indeksy promyslovoyi produktsiyi za vydamy diyal'nosti za sichen' – hruden' 2014 roku [Industrial production indices by activity for January-December 2014]. http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2014/pr/ipp_vd_m/ipp_vd_m_u/ipp_vdm1214_u.htm. Retrieved from http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2014/pr/ipp_vd_m/ipp_vd_m_u/ipp_vdm1214_u.htm (accessed 18 June 2016) [in Ukrainian].
4. Indeksy promyslovoyi produktsiyi za vydamy diyal'nosti 2010–2013 rr. [Industrial production indices by activity, 2010–2013]. http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2012/pr/iopp/iopp_u/iopp_12_u.htm. Retrieved from http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2012/pr/iopp/iopp_u/iopp_12_u.htm (accessed 18 June 2016) [in Ukrainian].
5. Cherep, A. V. & Sinyekayeva, O. D. (2014). Metodichni zasady otsinky efektyvnosti diyal'nosti pidpryyemstv mashynobuduvannya [Methodical principles of evaluating the performance of machine building]. *Biznes Inform – Business Inform*, 4, 124–129.
6. Obsyah realizovanoyi promyslovoyi produktsiyi (tovariv, posluh) za vydamy ekonomichnoyi diyal'nosti u 2010–2013 rokakh [Volume of industrial products (goods and services) of economic activity in 2010–2013]. http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2013/pr/orp_rik/orp_rik_u.htm. Retrieved from http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2013/pr/orp_rik/orp_rik_u.htm (accessed 18 June 2016) [in Ukrainian].
7. Gonchar, O. (2016). Anagement potential of the company with regard flock business life. *Naukovyy visnyk Polissya – Scientific Bulletin Polissia*, 3 (7), 190–196.

REFERENCES

1. Gonchar, O. I. (2015). Rozrobka strategiyi rozvytku potencialu pidpryyemstva za umov globalizatsiyi ta yevrointegratsiyi [Design of potential of the enterprise development strategy in the conditions of globalization and European integration]. *Ekonomist – Economist*, 1 (339), 49–52 [in Ukrainian].
7. Gonchar, O. (2016). Anagement potential of the company with regard flock business life. *Naukovyy visnyk Polissya – Scientific Bulletin Polissia*, 3 (7), 190–196.

А. В. Битый (Хмельницький національний університет). **Trends and factors of potential engineering enterprises of Ukraine.**

Аннотация. Цель статьи заключается в исследовании современных тенденций формирования основных финансово-экономических показателей машиностроительной отрасли, потенциала промышленных предприятий, выявлении проблем и перспектив развития машиностроения в Украине. **Методика исследования.** Решение поставленной цели осуществлено с помощью общенаучных и специальных методов исследования: анализа и синтеза, систематизации и обобщения, диалектического подхода. **Результаты.** Рассмотрены основные финансовые показатели деятельности машиностроительных предприятий, а именно: финансовый результат до налогообложения; доля прибыльных предприятий и предприятий, которые понесли убыток за рассматриваемый период; рентабельность операционной деятельности. Определено, какое место занимает машиностроение в промышленности страны в целом. Обобщены результаты анализа объема и структуры производства и реализации продукции данной отрасли. Определено количество инновационных предприятий. В результате исследования обобщены основные тенденции развития машиностроения в Украине, выявлены проблемы и угрозы, с которыми они сталкиваются, определены дальнейшие направления развития. **Практическая значимость результатов исследования.** Установлено, что перспектива дальнейших исследований в таком направлении должна направляться на поиск эффективных методов управления машиностроительными предприятиями с целью закрепления позиций, формирования их потенциала и повышения конкурентоспособности данной отрасли.

Ключевые слова: машиностроение, объем продукции, индекс промышленности, эффективность, рентабельность, потенциал предприятия.

A. Bytyi (Khmelnytskyi national university). **Trends and factors of potential engineering companies Ukraine.**

Summary. The purpose of the article is to study current trends forming the basic financial and economic indicators engineering industry, industry capacity, identifying problems and prospects of engineering in Ukraine. **Methodology of research.** Settlement goal done through general and special methods of investigation, analysis and synthesis, generalization and systematization, the dialectical approach. **Findings.** Basic financial performance of machine-building enterprises indicators are considered, namely: financial result to taxation; part of paying concerns and enterprises that sustained loss; sum of loss and income, and also profitability of operating activity. Certainly, what place occupies an engineer in industry of country on the whole. The analysis of volume and pattern of production and realization of products of this industry is executed. The indexes of industrial products of engineer are analysed after the types of activity in the percents of to previous year. The amount is determined innovative active enterprises for analysable period. As a result of research basic progress of engineer trends were distinguished in Ukraine, problems and threats into that home machine-building enterprises are educed, that, in turn, slow or do impossible them further development, and the further prospects of development home are outlined. **Practical value.** The prospect of further researches in this direction must be built on the selection of effective methods of management by machine-building enterprises with the aim of fixing of positions and increase of competitiveness of this industry.

Keywords: engineering, volume production industry index, efficiency, profitability, building enterprise.

Надійшло до редакції 13 липня 2016 року.